

EWA SZUBER-BEDNARZ

Wyższa Szkoła Pedagogiki i Administracji im. Mieszka I w Poznaniu

ZNACZENIE ZASIEDZENIA W ASPEKcie TERMINOLOGICZNYM W PRAWIE MIĘDZYNARODOWYM I PRAWIE KRAJOWYM

Problematyka terminologiczna zasiedzenia wzbudzała od zarania dziejów liczne kontrowersje i wątpliwości. Dotyczy to zarówno prawa międzynarodowego publicznego, jak i prawa krajowego (wewnętrznego). Trudność w identyfikacji terminologicznej wynika przede wszystkim z faktu zróżnicowania, tak podmiotowego, jak i przedmiotowego, instytucji zasiedzenia. W jednym i drugim porządku prawnym odmienne znaczenie będą miały poszczególne zakresy podmiotowo-przedmiotowe właściwe dla tak doniosłej w stosunkach własnościowych instytucji, jaką jest zasiedzenie.

Prawo międzynarodowe opiera się na koncepcji państwa jako podstawowej jednostki w sferze stosunków międzynarodowoprawnych. Koncepcja państwa opiera się na pojęciu suwerenności, która w ujęciu wewnętrznym wyraża supremację instytucji rządowych, natomiast w ujęciu zewnętrznym – supremację państwa jako osoby prawnej¹. Suwerenność w takim ujęciu wiąże się nierozłącznie z istnieniem terytorium. Bez terytorium właściwie niemożliwe jest, aby osoba prawna uzyskała na arenie międzynarodowej status państwa². Uzależnienie istnienia państwa od posiadania terytorium stanowi najbardziej powszechną, najczęściej akceptowaną zasadę prawa narodów. To najbardziej charakterystyczna cecha państwa, rozpoznawana najczęściej jako pierwszy istotny element dla jego powstania i trwania, to także element pożądaný przez imperatorów. Obecnie wyróżniamy ponad 200 podmiotów prawa międzynarodowego wyposażonych w atrybut suwerenności terytorialnej i jurysdyk-

¹ M. N. Shaw, *Prawo międzynarodowe publiczne*, Warszawa 2000, s. 254.

² *Oppenheim's International Law*, red. R. Y. Jennings, A. D. Watts, wyd. IX, London 1992, s. 563.

cję terytorialną. Właściwie nie będzie błędem, jeżeli stwierdzi się, że zagadnienie dotyczące prawa międzynarodowego powinno odnosić się i być rozpatrywane w powiązaniu z terytorium. Zasadę, zgodnie z którą państwo na swoim terytorium sprawuje wyłączne władztwo, należy traktować jako fundamentalny aksjomat klasycznego prawa międzynarodowego³. Rozwój prawa międzynarodowego jedynie na podstawie koncepcji terytorium jako podstawy istnienia i funkcjonowania podmiotów prawa międzynarodowego z uwzględnieniem wykonywanego przez nich władztwa terytorialnego pozwala twierdzić, iż terytorium jest fundamentalną koncepcją prawa międzynarodowego⁴.

Prawdą jest, że państwa bazują w swym rozwoju na terytorium, nad którym rozciąga się ich władztwo. Zasadnicze znaczenie, jakie wywiera terytorium na istotę państwowości, dostrzegane jest w doktrynie prawa międzynarodowego poprzez zachowywanie szczególnej staranności w konstruowaniu, a następnie dążeniu do respektowania norm prawnomiędzynarodowych dotyczących ochrony i poszanowania suwerenności państwowej, a także nienaruszalności terytorium państwa, niepodzielności terytorium i nienaruszalności jego granic raz już ustalonych i zaakceptowanych. Powszechnie akceptowana jest norma zakazująca ingerencji w wewnętrzne sprawy innego suwerennego państwa⁵. Wszyscy uczestnicy stosunków międzynarodowych powinni z dobrą wiarą wypełniać zobowiązania zaciągnięte przez nich. Spory międzynarodowe powinno się załatwiać przy pomocy środków pokojowych w taki sposób, żeby ani pokój międzynarodowy, ani bezpieczeństwo, ani sprawiedliwość nie były zagrożone. Państwa powinny w swych stosunkach międzynarodowych powstrzymać się od stosowania groźby lub użycia siły przeciwko nietykalności terytorium albo niepodległości politycznej któregośkolwiek państwa⁶. Tak określone zasady odnoszą się do terytorium, poszanowania jego integralności i nienaruszalności – ale stanu już zastanego. Nasuwa się konkluzja, że własność w prawie międzynarodowym odgrywa szczególną rolę. Podmioty prawa międzynarodowego opierają swą egzystencję o ustanowione lub nabyte prawo własności do terytorium.

Atrybutem państwa są terytorium, ludność, ustanowienie władzy i określenie stosunków własnościowych w państwie. W historii niejednokrotnie mieliśmy do czynienia z podejmowaniem różnego rodzaju działań, bardziej lub mniej legalnych, zmierzających do wejścia w posiadanie określonych obszarów terytorialnych. Stałym i utrwalonym sposobem zdobycia terytoriów było działanie z użyciem siły i przemocy dążące do podboju terytorium. Następnie państwa, tak zdobywszy zadowolającą ilość terytoriów, zdały sobie sprawę z istoty zasady legalności dzierżenia

³ N. Hill, *Claims to Territory in International Law and Relations*, London 1945, s. 3.

⁴ D. P. O'Connell, *International Law*, London 1970, t. 1, s. 403.

⁵ Karta Narodów Zjednoczonych przyjęta 26 czerwca 1945 r. w Nowym Jorku, Dz.U. z 1947, Nr 23, poz. 90, art. 2.

⁶ Ibidem.

rzeczy, stąd dążenie do wprowadzenia norm, zarówno w prawie międzynarodowym, jak i prawie prywatnym, porządkujących zastany stan faktyczny.

Własność z kolei to podmiotowe prawo jednostki, zarówno w ujęciu prawa wewnętrznego, jak i prawa międzynarodowego. Kodeks Napoleona definiował własność jako prawo do korzystania z rzeczy i rozporządzania nimi w sposób najbezwzględniejszy, byle by nie czyniono z nich użytku przez ustawy lub urzędnika zabronionego⁷. Nikt nie może być zmuszonym do odstąpienia swojej własności, wyjąwszy użytek publiczny, i to za słusznym i uprzednim wynagrodzeniem⁸. Jednym ze sposobów nabycia własności jest zasiedzenie, definiowane jako władanie rzeczą bez tytułu prawnego i równocześnie wykonywanie uprawnień właściciela. Już w Kodeksie Napoleona postanowiono, iż własność ziemi pociąga za sobą własność powierzchni i wnętrza. Właściciel może na powierzchni sadzić i budować, co uzna za stosowne⁹. Pamiętać jednak należy, iż ówczesny ustawodawca, przewidując stan rzeczy pociągający za sobą spór co do faktu posiadania prawa własności, uznał wszelkie zabudowy, nasadzenia i roboty na powierzchni lub we wnętrzu ziemi za dokonane przez właściciela i należące do niego, pod warunkiem, że przeciwny stan rzeczy nie został dowiedziony. Jednak nawet udowodnienie istnienia takiego stanu rzeczy nie umniejszało prawa własności, które mogłyby nabyć przez przedawnienie podmiot, czy to do podziemia pod cudzym budynkiem, czy to do innej jakiejś części budynku¹⁰.

Przedawnienie w ówczesnym rozumieniu było więc sposobem nabycia prawa lub uwolnienia się od niego przez upływ czasu i pod określonymi warunkami wskazanymi w obowiązującym porządku prawnym¹¹. Istotne znaczenie w aspekcie międzynarodowym ma nabycie własności terytorium przez jego posiadanie i równocześnie podejmowanie działań właściwych podmiotowi posiadającemu tytuł prawny do terytorium.

Skoro zasiedzenie jest sposobem nabycia własności, a stanowi ona rzecz tak doniosłą na arenie międzynarodowej, to należy się zastanowić, jak postrzegana jest w stosunkach prawa wewnętrznego.

W konstytucjonalizmie przestrzeganie prawa własności postrzegane jest jako podwalina dla zorganizowania stosunków własnościowych w państwie zgodnie z normami prawa międzynarodowego. Ze względu na dążenie do uporządkowania stosunków własnościowych w państwie, poprzez instytucję zasiedzenia podejmuje się dokonanie tego na podstawie ustawowych regulacji. Aby jednak w prawidłowy sposób zidentyfikować instytucję zasiedzenia, należy w pierwszej kolejności podjąć rozważania na temat istoty własności.

⁷ Ustawa z dnia 21 marca 1804 r. Kodeks Napoleona, Dz.U. z 1921, Nr 64, poz. 397, art. 544.

⁸ Ibidem, art. 545.

⁹ Ibidem, art. 552

¹⁰ Ibidem, art. 553

¹¹ Ibidem, art. 2219 i n.

Prawo własności rozumiane jest w dwóch aspektach: po pierwsze w aspekcie indywidualistycznym, tj. jako szczególne uprawnienie jednostki, a po drugie w aspekcie uniwersalistycznym, jako nieodzowny składnik ustroju gospodarczego. W tym dwuaspektowym ujęciu prawo własności jest nierozłącznie związane z jednostką, przede wszystkim jako podstawa jej materialnej niezależności¹². Respektując normy prawa międzynarodowego, stanowiące zasadę poszanowania własności jednostki, państwa ustanawiają normy wewnętrzne doprecyzowujące ten stan, które uniezależniają poszanowanie własności jednostki od posiadania obywatelstwa. Stąd domniemanie korzystania z instytucji zasiedzenia przez każdy indywidualnie oznaczony podmiot spełniający wymagane kryteria. Co istotne, również status prawny jednostki nie wpływa na zakres ochrony prawa własności. Państwo jako organizacja ma obowiązek konstruowania i przestrzegania norm zapewniających ochronę tego prawa.

Szeroka gama środków służących ochronie prawa własności, tak w prawie prywatnym, jak i w prawie międzynarodowym, nie powoduje postrzegania tego prawa w aspekcie nieograniczoności jego charakteru ani jego absolutyzacji. Stąd dla nabycia własności rzeczy w drodze zasiedzenia warunkiem *sine qua non* jest spełnienie zakreślonych ustawowo wymogów, takich jak chociażby upływ czasu. Nie jest to jednakże jedyny warunek dla nabycia własności w drodze zasiedzenia. Normy prawa wewnętrznego dopuszczają ograniczenie prawa własności, równocześnie określając warunki, w jakich to ograniczenie może nastąpić. Jest to najczęściej katalog zamknięty, uwarunkowany szczególnymi okolicznościami, stawiającymi dobro ogólne ponad dobrem jednostki.

Podkreślenia wymaga również postrzeganie prawa własności w ujęciu uniwersalnym, jako podstawy ustroju gospodarczego państwa. Ustawodawca polski opiera gospodarkę rynkową na własności prywatnej, jako jednym z fundamentalnych praw społecznej gospodarki rynkowej¹³. Stąd instytucja zasiedzenia ma również na celu uporządkowanie ewentualnych stanów prawnych dotąd nieuregulowanych, ale i objęcie prawem własności możliwie najszerszego obszaru. Taka konstrukcja daje również możliwość zagwarantowania pewności prawa dla jego podmiotów znajdujących się w zakresie jurysdykcji państwa.

Ze względu na to, że porządek prawny określa warunki, w jakich funkcjonuje państwo, tak na arenie międzynarodowej, jak i na arenie wewnętrznej, obserwuje się, że niezwykle często zmiany dokonujące się na zewnątrz tworzą państwowego oddziałują bezpośrednio na porządek prawny państwa. Ponadto obserwuje się doniosłą rolę, jaką odgrywa prawo międzynarodowe publiczne w aspekcie konstruowania norm prawa wewnętrznego. Żaden porządek prawny, zarówno międzynarodowy, jak i wewnątrzpaństwowy, nie wyklucza dokonywania zmian po stronie podmiotu oraz przedmiotu stosunków własnościowych, czy to jednostki prawa wewnętrznego, czy też jednostki w ujęciu międzynarodowym.

¹² P. Sarnecki, *Prawo Konstytucyjne RP*, Warszawa 2002, s. 111.

¹³ *Ibidem*, s. 112.

Zasady określone przez prawo wewnętrzne oraz orzeczenia sądowe w poszczególnych państwach, odnoszące się do przekazywania terytorium oraz kontroli nad nim, są z reguły szczegółowe, gdyż dotyczą jednej z największych wartości, zarówno dla podmiotu prawa międzynarodowego – stanowiącego o jej istnieniu, jak i dla podmiotu stosunków wewnętrznych, tj. jednostki – gdyż stanowią o jej egzystencji. Prawo regulujące kwestie ziemi zawsze odzwierciedlało równowagę sił w społeczeństwie. Początkowo funkcjonujące feudalne rozwiązania zastąpiono wolnorynkowymi koncepcjami prawa własności. Opracowano także szczegółowo sposoby modyfikacji ustanowionego prawa własności, opierając się na dość skomplikowanych technikach przenoszenia prawa własności do nieruchomości, zarówno w odniesieniu do jednostki w państwie, jak i modyfikacji statusu prawnego terytorium przez państwo na arenie międzynarodowej. Ziemia może być przedmiotem wielu interesów prawnych, a prawo własności do niej można podzielić na różne segmenty¹⁴.

Z wielu przyczyn reżim prawny terytorium w prawie międzynarodowym nie osiągnął tak skomplikowanego stopnia rozwoju. Powodem był m.in. utrzymujący się na arenie międzynarodowej horyzontalny system suwerenności terytorialnej, różniący się w znacznym stopniu od wertykalnego porządku prawnego istniejącego w większości systemów prawa wewnętrznego¹⁵. Niezwykle istotne znaczenie ma uświadomienie sobie różnicy pomiędzy konsekwencjami natury prawnej i faktycznej przy zmianie statusu prawnego terytorium. Zupełnie odmienne konsekwencje występują w prawie międzynarodowym oraz w prawie wewnętrznym, stąd doniosłe znaczenie dla analizy instytucji zasiedzenia ma rozróżnienie poszczególnych aspektów nabycia własności, osobno w prawie międzynarodowym i w prawie wewnętrznym.

W prawie międzynarodowym zmiana właściciela określonego terytorium pociąga za sobą zmianę suwerenności oraz legalnych władz sprawujących władzę na danym obszarze. Oznacza to, że zmienia się obywatelstwo mieszkańców, jak również system prawny, w którym funkcjonują czyli żyją, pracują, uczą się i kształtują swoje liczne stosunki prawne¹⁶. Respektowanie instytucji zasiedzenia ma więc zupełnie inny wymiar w aspekcie konsekwencji stąd wynikających w odniesieniu do porządku wewnętrznego. W prawie wewnętrznym zmiana tytułu własności do ziemi nie powoduje tak daleko idących konsekwencji. W związku z tym prawo międzynarodowe powinno uwzględniać wszystkie skutki wynikające ze zmiany suwerenności terytorialnej, a nie ograniczać się tylko i wyłącznie do mechanizmów regulujących proces nabycia i utraty terytorium¹⁷. Tak więc nabycie własności terytorium w drodze zasiedzenia rozstrzygać powinno wszystkie doniosłe prawnie konsekwencje, nie tylko w odniesieniu do innych podmiotów występujących na arenie międzyarodo-

¹⁴ R. Megarry, H. W. R. Wade, *The Law of Real Property*, London 1984, s. 456.

¹⁵ M. N. Shaw, *op. cit.*, s. 255.

¹⁶ *Ibidem*, s. 255.

¹⁷ *Ibidem*, s. 255.

wej, lecz także w stosunku do ludności zamieszkałej na terytorium stanowiącym przedmiot zasiedzenia.

Z punktu widzenia aspektów terminologicznych nabycie własności w drodze zasiedzenia wymaga rozważenia sposobów zmiany tytułu prawnego do prawa własności. Zmiana tytułu własności na gruncie prawnomiędzynarodowym może dokonać się w sposób pierwotny lub wtórny. Z reguły wymienia się pięć sposobów nabycia terytorium: zawłaszczenie *terra nullius*, zasiedzenie, cesję, przyrost i podbój terytorium. Nabycie terytorium w sposób pierwotny dokonywać się będzie zawsze wtedy, gdy obszar podlegający zmianom własności w momencie ich dokonywania się nie należał do żadnego podmiotu prawa międzynarodowego, tzn. nie istniał w danym momencie żaden uprawniony podmiot prawa międzynarodowego posiadający kompetencję do wykonywania suwerenności w stosunku do tego terytorium. Najczęściej do nabycia własności terytorium w sposób pierwotny dochodzi na skutek zmian geograficznych dokonujących się niezależnie od woli podmiotów prawnomiędzynarodowych. Sytuacją wyjątkową byłaby taka, gdzie dotychczasowy suweren zrzekłby się swej suwerenności do terytorium bez wskazania podmiotu, na rzecz którego to czyni. Nabycie terytorium w sposób wtórny odnosi się do sytuacji, gdzie następcą prawnym właściciela terytorium wchodzi w pełnię praw dotychczasowego suwerena tego terytorium. Przejęcie następstwa prawnego może dokonać się w dowolnej prawnie dopuszczalnej formie, a więc cesja, kupno, dzierżawa, plebiscyt, jak również w formie dozwolonej, aczkolwiek niepożądaney, tj. z użyciem siły (np. podbój) czy też innych środków przymusowego oddziaływania (np. okupacja).

Przy rozważaniach na temat nabycia własności w drodze zasiedzenia w ujęciu prawa wewnętrznego (prywatnego) uwzględnić należy uregulowania prawne dotyczące umiejscowienia jej w porządku prawnym państwa. Prawo własności jest niezwykle różnorodnie regulowane w poszczególnych systemach prawnych. Doniosłe znaczenia dla oceny zakresu uregulowania zagadnienia ma tryb zmiany właściciela rzeczy. W ustawodawstwie hiszpańskim i holenderskim podtrzymana została regulacja instytucji rzymskich, które do przeniesienia własności rzeczy wymagały posiadania (*traditio*), bądź też, jeżeli niemożliwe stało się przeniesienie posiadania, dokonania czynności zastępczej. Uregulowania francuskie i angloamerykańskie przyjmują zasadę, że do zmiany stanu własności dochodzi skutecznie już na mocy samego oświadczenia woli.

W Rzeczypospolitej Polskiej wyodrębniono dwa stany, gdzie na mocy oświadczenia woli przenosimy własność rzeczy oznaczonej jedynie co do tożsamości, natomiast przy zmianie stanu własności rzeczy oznaczonej co do gatunku konieczne jest, obok oświadczenia woli, również faktyczne przeniesienie posiadania¹⁸. Dostrzegalna jest różnica w sposobie dokonanych uregulowań i stosowanej praktyce w związku ze zmianą podmiotu korzystającego z uprawnień właścicielskich. W przypadku prawa międzynarodowego jest to względnie precyzyjnie określone,

¹⁸ W. Ludwiczak, *Międzynarodowe prawo prywatne*, Poznań 1996, s. 226.

czy to w normach prawa stanowionego, czy też w normach prawa zwyczajowego – postrzeganych jako utrwalony i akceptowany sposób postępowania. Natomiast w przypadku prawa wewnętrznego (prywatnego) w zależności od źródeł przyjętych konstrukcji widoczna jest niejednolita praktyka. Takie odmienności podkreślają niezależność i suwerenność poszczególnych podmiotów prawa międzynarodowego. Występują również różnice w zakresie postrzegania zakresu i sposobu ochrony posiadania.

Istotne znaczenie ma również to, że w przypadku zasiedzenia poszczególne systemy prawne państw przewidują różne okresy posiadania – w zestawieniu z brakiem ustalonego okresu zasiedzenia dla nabycia terytorium przez państwo, ważne jest, że są tu jasno wyznaczone czasookresy niezakłóconego posiadania. Upływ czasu, zarówno w prawie prywatnym, jak i prawie międzynarodowym, jest niezwykle ważny. Brak wskazania precyzyjnego czasookresu daje z jednej strony możliwość wykazania stosunkowo wcześniej zachowania właściwego dla suwerena, z drugiej strony natomiast dotychczasowemu właścicielowi umożliwia skuteczne zakłócenie posiadania, dlatego też w prawie prywatnym już w Kodeksie Napoleona wskazywano terminy dla przedawnienia, na skutek upłynięcia których nastąpiło nabycie nieruchomości. Czasookres dziesięcio- i dwudziestoletni uzależniono od miejsca zamieszkania prawdziwego właściciela nieruchomości, tj. nabywa się własność przez przedawnienie dziesięcioletnie, jeżeli prawdziwy właściciel mieszka w okręgu sądu apelacyjnego, w którego obrębie nieruchomość jest położona, przez przedawnienie dwudziestoletnie – jeżeli właściciel zamieszkuje poza wskazanym okręgiem¹⁹.

W tym przepisie widoczna jest cecha, która łączy wszystkie te systemy prawne, tak w zakresie prawa prywatnego, jak i prawa międzynarodowego – ustawodawcy w sposób jednolity rozstrzygnęli kwestię obowiązywania prawa w ten sposób, iż dla oceny statusu prawnego rzeczy posługujemy się prawem obowiązującym na danym obszarze, w myśl zasady, że obowiązuje ta norma, która reguluje zagadnienie znajdującej się na danym obszarze rzeczy – *lex rei sitae*, tj. prawo miejsca położenia rzeczy. W taki sposób dokonywano oceny praw na rzeczy nieruchomej w czasach feudalizmu, kiedy była nierozzerwalnie związana z własnością ziemi, do której przynależała²⁰. Zagadnienia te rozstrzygane były w myśl zasady *mobilia personam sequuntur*. Wraz z upływem czasu zmienił się sposób oceny praw do rzeczy. W XIX w. nastąpił całkowity zwrot postrzegania prawa rzeczowego, a zasada *lex rei sitae* pozostała obowiązująca jedynie w stosunku do nieruchomości. Takie zmiany nastąpiły we Francji, Belgii, Holandii, Rumunii i we Włoszech²¹. W polskim prawie kolizyjnym zasada *lex rei sitae* obowiązuje zarówno pod względem ruchomości, jak i nieruchomości. Własność i inne prawa rzeczowe podlegają prawu państwa, w którym znajduje się ich przedmiot. Nabycie i utrata własności, jak również naby-

¹⁹ Ustawa z dnia 21 marca 1804 r. Kodeks Napoleona, op. cit., art. 2265.

²⁰ T. Manteuffel, *Historia powszechna. Średniowiecze*, t. 2, Warszawa 2008, s. 144.

²¹ W. Ludwiczak, op. cit., s. 227.

cie i utrata oraz zmiana treści lub pierwszeństwa innych praw rzeczowych, podlegają prawu państwa, w którym znajdował się przedmiot tych praw w chwili, gdy nastąpiło zdarzenie pociągające za sobą wymienione skutki prawne²².

Kolejnym istotnym zagadnieniem w aspekcie terminologicznych rozważań instytucji zasiedzenia jest dobra wiara. W prawie międzynarodowym kwestia ta nie podlega szczególnej uwadze, nawet zawłaszczenie terytorium przy użyciu środków przymusu bezpośredniego czy pośredniego nie stanowią przesłanki nie nabycia terytorium w drodze zasiedzenia, ważniejszym jest niezakłócone posiadanie od momentu wejścia w posiadanie tego terytorium, a także określone zachowanie zamaniestowane na zewnątrz, tj. wykonywanie władzy suwerennej. W przypadku prawa wewnętrznego istotne znaczenie ma istnienie dobrej wiary, co prawda ustala się ją na dzień wejścia w posiadanie rzeczy, jednakże wykazanie istnienia złej wiary wydłuża czas niezbędny do nabycia nieruchomości w drodze zasiedzenia do lat trzydziestu, natomiast istnienie dobrej wiary, przy spełnieniu pozostałych przesłanek, a więc m.in. nieprzerwanego posiadania rzeczy, skutkuje dwudziestoletnim okresem, który musi upłynąć, aby można było skutecznie żądać potwierdzenia nabycia własności nieruchomości w drodze zasiedzenia.

Porównując zakres terminologiczny przedmiotu zasiedzenia w prawie polskim i prawie międzynarodowym podkreślić należy, iż w polskim prawie wewnętrznym nabyć własność rzeczy w drodze zasiedzenia można zarówno w stosunku do rzeczy ruchomych, jak i nieruchomości. W prawie międzynarodowym natomiast nabycie własności w drodze zasiedzenia możliwe jest wyłącznie w odniesieniu do nieruchomości, gdyż to na terytorium rozciąga się zwierzchnictwo państwa w ramach wykonywanego władztwa terytorialnego.

Dla znaczenia zasiedzenia w aspekcie terminologicznym istotne jest, do jakiego porządku prawnego będzie się tę instytucję odnosić i z niej korzystać. Doniosłe w skutkach konsekwencje wynikające z nabycia własności rzeczy w drodze zasiedzenia wywoływane są zarówno w porządku krajowym, jak i międzynarodowym. Jednak, co do zasady, zasięg oddziaływania tychże konsekwencji w aspekcie prawnomiędzynarodowym jest szerszy w odniesieniu do podmiotów zasiedzenia, czyli całej społeczności zamieszkałej na danym terytorium podlegającym zmianie właściciela. Ponadto wiąże się niejednokrotnie ze zmianą porządku prawnego w każdej dziedzinie aktywności tychże członków społeczeństwa. Nabycie własności rzeczy w drodze zasiedzenia na gruncie porządku krajowego zmienia stan faktyczny i prawny jedynie w odniesieniu do stosunkowo niewielkiej części społeczeństwa, choć może być odczuwane jako równie dojmująca konsekwencja działania czasu. Tak więc dla uporządkowania stosunków własnościowych w państwie niezwykle ważną rolę odgrywa – i nadal będzie odgrywać – instytucja zasiedzenia.

²² Ustawa z dnia 12 listopada 1965 r. Prawo prywatne międzynarodowe, Dz.U. z 1965, Nr 46, poz. 290, art. 24 ust. 1 i ust. 2.

Ewa Szuber-Bednarz

Znaczenie zasiedzenia w aspekcie terminologicznym w prawie międzynarodowym i prawie krajowym

Słowa kluczowe: zasiedzenie, prawo międzynarodowe, terytorium, stosunki własnościowe w państwie

Streszczenie: Terytorium jest fundamentalną koncepcją prawa międzynarodowego. W historii niejednokrotnie podejmowano różnego rodzaju działania, bardziej lub mniej legalne, zmierzające do objęcia w posiadanie określonych obszarów terytorialnych. Zmiana właściciela określonego terytorium pociąga za sobą zmianę suwerenności oraz legalnych władz. Oznacza to, że zmienia się obywatelstwo mieszkańców, jak również system prawny, w którym funkcjonują, czyli żyją, pracują, uczą się i kształtują swoje liczne stosunki prawne, ma więc zupełnie inny wymiar niż zmiana tytułu własności do ziemi w prawie wewnętrznym. Prawo międzynarodowe powinno uwzględniać wszystkie skutki wynikające ze zmiany suwerenności terytorialnej, a nie ograniczać się tylko i wyłącznie do mechanizmów regulujących proces nabycia i utraty terytorium.

Usucaption from the perspective of terminology considerations in international and domestic law

Key words: usucaption, international law, territory, ownership relations within the state

Summary: Territory is a fundamental concept in international law. History has seen numerous attempts to take possession of specific territories, either legally or not. Change in the owner of a specific territory entails a change in sovereignty and legal authorities. This means that the nationality of residents also changes. The same applies to the legal system they live in, work, study and develop various legal relations – which renders a change in territorial possession different from the change in land ownership title in domestic law. International law should take account of all effects of a change in territorial sovereignty, rather than provide only the mechanisms which regulate the process of acquiring and losing territories.